

90 rokov časopisu Krásy Slovenska

Od roku 1921 sprevádza turistov a nadšencov slovenskej prírody a kultúry časopis *Krásy Slovenska*. Aké bolo 20. storočie v jeho podaní? V jeho priebehu sa časopis postupne menil a vyvíjal. Nielen sám od seba, ale aj pod vplyvom politických a spoločenských zmien. Menila sa štruktúra i rozsah časopisu, grafická úprava, počet čísel v jednotlivých ročníkoch, redaktori a vydavatelia, avšak svojím obsahom *Krásy Slovenska* zostali rovnaké. Stále s láskou propagovali Slovensko a ponúkali množstvo informácií pre všetkých, ktorí túžili a túžia ho spoznať.

Presne pred 90 rokmi v roku 1921 vznikol časopis *Krásy Slovenska* – dodnes najstarší kontinuálne vychádzajúci časopis na Slovensku (Kollár, 2011a). Svetlo sveta uzrel vo vtedajšom Liptovskom Svätom Mikuláši a medzi jeho hlavných protagonistov patril Miloš Janoška – okrem iného aj autor prvého turistického sprievodcu po Tatrách v slovenskom jazyku pod názvom *Sprievodca po Tatrách*, ktorý vyšiel pred 100 rokmi!

Prvé číslo časopisu *Krásy Slovenska* vyšlo začiatkom roka 1921. Nepredávalo sa, ale bolo posielané ako ukážka s dodatkom, že druhé číslo bude posielané už len skutočným predplatiteľom. Úvodné číslo časopisu začínalo editoriálom M. Janošku, ktorý v ňom vytýčil heslo časopisu *Poznajme otčinu!* Ďalšie čísla časopisu, ktorý vychádzal systémom jednotlivých čísel alebo dvojčísel, boli v roku 1921 zamerané na prírodné opisy zaujímavých lokalít a rozvoj turistiky na území dnešného Slovenska. Po obsahovej stránke dominovala téma Tatier – Vysokých, Západných a Nízkych. Takpovediac tatranské príspevky tvorili väčšiu časť obsahu prvých čísel časopisu. Turistika v ponímaní úvodných ročníkov časopisu bola

skôr zameraná na vysokohorský štýl, a preto tatranské články prinášali informácie o horolezeckých výstupoch na najkrajšie štíty a alpinizme. V tatranskej problematike však nechýbali ani zážitky z lyžiarskych a turistických prechodov dolín a rôzne postrehy k rozvoju turistiky v Tatrách. A hoci neskôr sa začali viac objavovať aj články z iných regiónov Slovenska, Tatry vždy dominovali *Krásam Slovenska* najmä v predvojnovom období a z toho sa odvíjali aj hlavné témy tohto časopisu – vysokohorská turistika, alpinizmus a lyžovanie.

Jeho obsahová, ale aj grafická úroveň sa postupne stabilizovala a k jednotlivým príspevkom nikdy nechýbali fotografie a ilustrácie a v niektorých prípadoch mapky alebo náčrty jednotlivých ciest a výstupov. Časopis už od začiatku vychádzal na peknom papieri, kde sa nádherne vynímala čiernobiela fotografia.

Časopis *Krásy Slovenska* dokonale zapadol do víru udalostí tejto povojnovej doby, ktorá bola plná veľkých zmien – politických, hospodárskych či spoločenských. Veľké zmeny sa diali prakticky v každej sfére života na území Slovenska a časopis logicky odrážal potreby vtedajšej spoločnosti a jej nálady. Najkritickejším rokom vo vydávaní *Krás Slovenska* bol azda rok 1925. Prvé číslo vyšlo s veľkým oneskorením až v lete a hlavný iniciátor a zakladateľ časopisu M. Janoška sa v úvode pošťoval na veľké problémy spojené s jeho vydávaním. Zároveň oznámil, že V. ročník bude rozdelený do dvoch rokov (1925 a 1926) a vyjadril nádej, že časopis sa podarí skonsolidovať a najmä finančne utiahnuť. Ďalšie obdobie existencie časopisu bolo aj z tohto dôvodu plné zmien. Majiteľom a vydavateľom *Krás Slovenska*

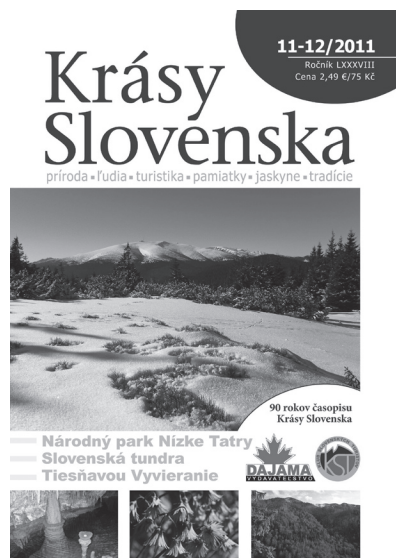
sa stal Klub československých turistov (KČST).

Časopis sa v ďalších rokoch opäť kvalitatívne posunul o stupienok vyššie. Začal vychádzať na kriedovom papieri s väčším počtom obrázkov a vylepšenou grafickou úpravou. Najmä jubilejný desiaty ročník časopisu potešil svojich čitateľov stabilnou obsahovou a grafickou podobou a najvyváženejšou štruktúrou jednotlivých príspevkov vzhľadom na regionálne proporcie. Už to neboli len čísla o Tatrách a severnom Slovensku, ale oveľa väčší priestor dostali aj iné oblasti Slovenska. Čiastočne sa zmenila obálka, v ktorej záhlaví bolo napísané: *Časopis KČST, venovaný turistike, športu, jaskyniam a Vysokým Tatrám*. Ku každému číslu vychádzala aj stála príloha venovaná Vysokým Tatrám.

V roku 1938, po rozdelení Československa, začal vydávať *Krásy Slovenska* novovzniknutý Klub slovenských turistov a lyžiarov. Nasledujúce vojnové roky ovplyvnili aj vydávanie časopisu. Po ideovej stránke, až na pár článkov, však zostal politicky neutrálny.

Krásy Slovenska – prvý ročník a prvé číslo z roku 1921

Krásy Slovenska – 88. ročník, číslo 11-12 z roku 2011

Na konci prvej polovice 20. storočia časopis zmenil čiastočne svoju tvár a obsah. Súviselo to samozrejme s politicko-spoločenskými zmenami po roku 1948, ktoré sa síce časopisu nedotkli tak, ako ostatných tlačenných médií, ale aj tu bola cítiť nová doba. Nie náhodou prvé dvojčíslo začínalo piatimi rôznymi prívetmi, ktoré boli o tom istom – o slovenskej turistike na nových základoch.

V 50. rokoch 20. storočia sa často menil vydavateľ časopisu. V roku 1952 jeho vydávanie prevzalo Riaditeľstvo pre cestovný ruch pri Povereníctve dopravy, o rok neskôr vydával časopis národný podnik Cestovný ruch v Bratislave a v roku 1954 časopis prevzalo Štátne telovýchovné nakladateľstvo. V roku 1955 časopis začala vydávať Osveta a redakcia sídlila v Bratislave na vtedajšej Steinerovej ulici. V roku 1956 sa stal vedúcim redaktorom Tibor Sásik, ktorý bol najdlhšie slúžiacim šéfredaktorom v histórii *Krás Slovenska* (viac ako 30 rokov). Časopis vychádzal opäť na 40-tich stranách a postupne sa objavilo 12 čísel. Kým predtým sa najmä v jeho úvodníkoch vyskytovali oslavné

články opisujúce budovateľské nadšenie v socialistickej vlasti, neskôr ich už bolo minimálne. Skôr to boli príspevky venujúce sa súčasnosti a perspektívam organizovanej turistiky. Časopis stále pokračoval v nezmenenej periodicite vydávania dvanástich čísel a v roku 1960 opäť zmenil vydavateľa. Stalo sa ním Vydavateľstvo Šport, účelové zariadenie Slovenského ústredného výboru Československého zväzu telesnej výchovy v Bratislave.

Od roku 1970 sa zvýšil rozsah časopisu na 48 strán a 50. výročie vydávania časopisu pripomenula Jubilejná pamätnica *Krás Slovenska*. V rámci týchto osláv udelil dokonca prezident ČSSR časopisu štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu. V tom čase mal časopis takmer 15 000 odberateľov a vychádzal v náklade až 20 000 výtlačkov mesačne. Dlhoročného šéfredaktora T. Sásika vystriedal v roku 1987 Milan Kubiš a od roku 1991 sa šéfredaktorom stal Jozef Dunajovec. Stratovosť časopisu viedla v tomto období už k vydávaniu dvojčísel (Khandl, 2011).

Koniec 20. a začiatok 21. storočia nezastihol časopis *Krásy Slovenska* v najlepšej kondícii (Kollár 2011b, 2011c). Pod vplyvom spoločenských a hospodárskych zmien mal Klub slovenských turistov (KST) neustále problém s ekonomikou časopisu, a tak sa rozhodol hľadať nového nakladateľa. Ekonomická strata časopisu v roku 2001 viedla k tomu, že KST zveril vydávanie časopisu spoločnosti Cestovateľ v Banskej Bystrici. Ani tejto spoločnosti sa však nepodarilo rozvíjať a zveľaďovať časopis tak, ako si to možno predstavovala a navrhla po roku KST ukončiť vzájomnú spoluprácu. Majiteľ časopisu hľadal nakladateľa a oslovil v súvislosti s vydávaním časopisu vydavateľstvo Dajama z Bratislavy (známe množstvom publikácií o Slovensku, jeho mestách, regiónoch a turistických oblastiach).

Rozsah časopisu sa od roku 2004 zvýšil na 64 strán (neskôr na 80 strán) a zaviedla sa úplná farebnosť časopisu. Nová redakcia

naozaj nadviazala na predchádzajúce obsahové zameranie časopisu a naplnila ciele, ktoré si stanovila. Ku tradičným a osvedčeným rubrikám pribudli aj viaceré ďalšie. V časopise nechýbali ani rozhovory, predstavenia kultúrnych pamiatok Slovenska, jeho prírodných zákutí a zážitkov z túlania sa po Slovensku. Redakcia nezabudla ani na pravidelné príspevky z Tatier, pretože naše najkrajšie veľhory v priebehu histórie vždy dominovali časopisu, ktorý sa v poslednom období vyprofiloval ako turisticko-vlastivedný časopis pre tých, ktorí majú radi turistiku, cestovanie a neustále objavovanie Slovenska. Už prvý editor časopisu M. Janoška zaželel v roku 1921 v editoriáli šťastnú cestu *Krásam Slovenska* a v prvom editoriáli v roku 2011 bolo vyslovené podobné želanie: *Dožili sme sa toho, že môžeme osláviť výnimočné jubileum, ktoré sa, verím, o desať rokov premení na čosi na Slovensku nevídané. Do „stovky“ nás však čaká dlhocižná a možno ešte zložitejšia cesta ako dosiaľ. Čínsky filozof a mysliteľ Konfucius už pred takmer 2 500 rokmi povedal, že cesta je cieľ. Túto myšlienku následne rozvíjalo viacero múdrych ľudí. A tak zaželejme časopisu a spolu s ním aj jeho čitateľom, aby každého cesta bola splnením jeho želaní.*

Literatúra

- Khandl, L.: *Krásy Slovenska* v druhej polovici 20. storočia. *Krásy Slovenska*, 2011, 88, 5-6, s. 10 – 12.
- Kollár, D.: 1921 – Rok vzniku časopisu *Krásy Slovenska*. *Krásy Slovenska*, 2011a, 88, 1-2, s. 9 – 11.
- Kollár, D.: *Krásy Slovenska* v prvej polovici 20. storočia. *Krásy Slovenska*, 2011b, 88, 3-4, s. 10 – 12.
- Kollár, D.: *Krásy Slovenska* v 21. storočí. *Krásy Slovenska*, 2011c, 88, 5-6, s. 13 – 14.

RNDr. Daniel Kollár, CSc.,
 dkollar@dajama.sk

Vydavateľstvo DAJAMA, Ľubľanská 2, 831 02 Bratislava